

**32.СРЕДНО УЧИЛИЩЕ С ИЗУЧАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ
„СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“**

гр. София, бул. „Христо Ботев“ №63, тел.: 02/9874358,
email: kl_ohridski32@school32.com

Утвърдил:

Директор:
/Д-р Нели Костова/

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
В 32. СУИЧЕ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ЗА УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА**

Разработен, съгласно Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката. Приет на ПС на 10.09.2025 г., с Протокол № 17/10.09.2025 г.

I. ДЕФИНИЦИЯ

Въвеждането на общ механизъм се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието и тормоза може да бъде постигнат само при прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и изпълнява от всички участници в образователния процес.

Документът се състои от две основни части. В първата част се разясняват понятията „насилие“ и „тормоз“, разликата между тях, видовете поведение, които те включват, както и бележите, по които да бъдат разпознати. Тази част е информативна и с нея трябва да бъдат запознати всички в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Във втората част на документа се разглеждат задължителните елементи на цялостна политика за сигурна образователна среда - превенция и интервенции, в случай на насилие и тормоз. Разясняват се още дейностите по превенция и интервенция (реакция), които се осъществяват на равнище институция и на равнище група/клас, включването на родителите като неизменен участник, както и се очертават основните ресурси, които институциите в системата на предучилищното и училищното образование и съответно Министерство на образованието и науката трябва да осигурят, за да може ефективно да се предотвратява насилието.

Тормозът в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават. Последиците от насилието в училище са особено тежки и продължителни и силно привличат общественото внимание. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ („bullying“).

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда“.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Психичен тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накръняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибер тормоз - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др.

Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;

- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни

отговори;

- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;

- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;

- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;

- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;

- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;

- чести отсъствия от определени часове, например физическо възпитание и спорт;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;

- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;

- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;

- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;

- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;

- употреба на алкохол, медикаменти, самозанемяване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сменя косата си);

- психосоматични симптоми.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

☐ Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.

☐ Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

☐ Ако детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.

☐ Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.

☐ Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

☐ Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.

☐ Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават

или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.

□ Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по властно, това може да е тормоз.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В 32. СУИЧЕ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – ГР. СОФИЯ

Училищната политика е съобразена с програмата за приобщаващо образование „личностно развитие, етичния кодекс и програмата за превенция и намаляване на застрашените от отпадане ученици.

Общата подкрепа за личностно развитие на учениците включва дейности съобразно техните интереси, способности, компетентности и изява в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен и психологически климат в училище, включително чрез психологическа подкрепа. Тя е насочена към учениците

Психологическата подкрепа включва:

1. създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;
2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;
3. груповата работа с ученици; кризисна интервенция;
4. работа със средата, в която е ученикът – семейството, връстниците.

Училищната политика се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

1. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

1.1. ПРЕВЕНЦИЯ

- Със заповед на Директора на 32.СУИЧЕ е създаден УКСН за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз. Състава на УКСН може да се актуализира.
- УКСН за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училище.
- УКСН за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общоучилищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.
- Всички учители в 32.СУИЧЕ предлагат на УКСН мерки за изработване на процедура за усъвършенстване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат

обхванати местата в училище, където при етапа на оценка е установено, че най-често се извършва тормоз.

- УКССН за справяне с насилието подкрепя класните ръководители в дейностите им, свързани с разпознаване на тормоза и провеждане на Социални работилници.

- Председателят на училищната комисия за квалификация, съгласувано с директора планира обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта за справяне с училищния тормоз. Привлича тесни специалисти – оторизирани обучители, участвали в пилотен проект на УНИЦЕФ „Училище без насилие” за обучение на учителите, които са новопостъпили и не са обучавани по този проект.

Създаване на координационен съвет, изготвяне на план за противодействие на училищния тормоз и създаване на единни училищни правила.

- Оценка на проблема: Попълване на въпросници от учениците, чиято цел е да се установи осъзнава ли се проблема и какво се знае за него. Кой видове и форми на тормоз има в училище? Къде са местата, на които най-често се случва? Кой са хората, на които учениците споделят за този проблем?

Оценката се извършва в началото и края на учебната година от класния ръководител.

Резултатите от оценката се обсъждат на педагогически съвет, а в подходящ формат – с родителите и учениците.

- Създаване на училищен координационен съвет /УКС/. Той се ръководи от зам. директор и в него участват учители от различните етапи, уч. психолог, пед. съветник, а при необходимост се включват ученици и родители. Съставът на УКС се актуализира всяка учебна година.

Изготвяне на план за съответната учебна година за противодействие на тормоза, който съдържа дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година.

- Създаване на единни училищни правила.

Правилата на училището се изготвят на база формулиране и обобщаване на предложените от всеки клас правила за поведение и ценности.

1.2. ИНТЕРВЕНЦИЯ

Интервенцията на равнище училище включва воденето на училищен дневник, инициране на работа по случай и насочване на случай към други служби.

- Водене на училищен дневник.

В дневника със случай се документират единствено ситуациите съответстващи на второ и трето ниво на класификацията на тормоза, при които се намесва координационния съвет. УКС извършва оценка на риска и създава процедура за откриване и работа по случая в училище. В дневника се отбелязва дата, клас, участници, вид на проявата, какво е предприето и подпис на служителя.

- **Процедура за откриване и работа по случай**

При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от училищния психолог

или от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява само при психолога или педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

- **Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия (Вж. ПРИЛОЖЕНИЕ).**

- **Насочване на случай към външни служби.**

При установяване на случай на тормоз незабавно се уведомяват органите за закрила на детето и полицията. Уведомяването се извършва от служител в училището, установил тормоза. Това може да бъде учител, възпитател, пед. съветник, психолог, служител от непедагогическия персонал, директор.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживеене.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживеене, местните комисии за БПМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.

2. ДЕЙНОСТИ НА НИВО КЛАС/КЛАСНА СТАЯ

2.1. С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:

- в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;

- учителите да включват по подходящ начин коментирането на проблема насилие и тормоз и ценностите, които ги предотвратяват, ако учебното съдържание на преподавания от тях предмет позволява това.

2.2. Класните ръководители запознават родителите на родителски срещи с механизма и какви са резултатите от извършената оценка.

2.3. Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в класа.

2.4. Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

3. ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИ.

Родителите се привличат, като партньори в дейностите по превенция на тормоза. Те могат да съдействат чрез използването на различните си професии, при реализирането

на ценни училищни инициативи. При включването на родителите се има предвид следното:

- Да бъдат уведомени за случилото се.
- За предприетите от училището действия.
- В разговора е важно да се акцентира, родителите на жертвата да не критикуват другото дете или групата деца.
- Разговорът трябва да е проведен на подходящо и спокойно място.
- В края на разговора могат да бъдат приети конкретни договорености, какво може да се предприеме и какво се очаква, като резултат.

4. ДЕЙНОСТИ НА НИВО ОБЩНОСТ

2.12. Класните ръководители съдействат на УКС за подобряване на комуникацията и взаимодействието между училищната и родителската общности; за издирване и привличане на родители, които да подпомагат дейностите на ниво клас и училище, в посока организиране на подходящи училищни инициативи.

2.13. УКС за справяне с насилието, съгласувано с директора на 32.СУИЧЕ осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето” ;
- Местна комисия за БППМН ;
- МВР – Детска педагогическа стая.

III. ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЗАЩИТНА МРЕЖА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В 32. СУИЧЕ

Настоящите правила имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.

1. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПЕРСОНАЛА

1.1. УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ

- Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на ниво училище.
- Обобщава предложенията на класовете и изготвя общоучилищни ценности, правила и последици.
- Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.

Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

1.2. КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие.
- Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.
- Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и последици.
- Участват в работата на екипа, сформирани по конкретен случай на ученик от класа им.
- Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр.: инспектор ДПС, инспектори от СДВР, неправителствени организации и др. Могат да използват всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит.
- Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111.
- Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

1.3. УЧИТЕЛИ, КОИТО НЕ СА КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- Включват темата за насилието в учебните часове, при които това е възможно.
- Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

1.4. ДЕЖУРНИ УЧИТЕЛИ

- Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.
- Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.
- Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на УКС, като попълват протокол, отразяващ инцидента.

1.5. ПОМОЩЕН ПЕРСОНАЛ

- Полагат грижи за предотвратяване на насилнически действия в училищните помещения, за които отговарят.
- Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, протокол за реагиране на насилие.
- Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, заместник-директор, директор.

1.6. РАБОТА С РОДИТЕЛИТЕ

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно училищните политики, родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция.

Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция: във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията. Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.
- Добре е останалите родители от групата/класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.

2. ПРОЦЕДУРИ ЗА РЕГИСТРИРАНЕ, ДОКЛАДВАНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ СРЕД УЧЕНИЦИТЕ.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

2.1. Действия в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота и/или здравето на ученик.

Учителят или служителят действат в следната последователност:

- извеждат пострадалото дете от опасната зона и ако се налага го придружават до лекарския кабинет;
- при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете медицинското лице се обажда на телефон 112, а класния ръководител – на родителите или настойниците на детето.
- ресорният зам.- директор уведомява веднага училищното ръководство и УКС;

2.2. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.

- Всеки служител на 32. СУИЧЕ, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителите/настойниците на детето.

- Учителят описва ситуацията писмено.

- След проверка на случая директорът свиква УКС, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето” по местоживее на детето.

2.3. Действия при установяване, че дете е упражнило тормоз.

- Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;

- Свиква се УКСН;

- При повтарящи се случаи на тормоз, УКС уведомява МКБППМН, Полицията и отдел „Закрила на детето“;

- УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

IV. МЕРКИ ПРИ КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ

1. УКС заседава най-малко два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултатите от дейността си. При необходимост се свиква извънредно.

2. При наличие на писмен или устен сигнал, УКС се събира в рамките на 24 часа в работните дни.

3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РИО и Отдел „Закрила на детето” по местоживее на детето, в РУ - СДВР и до Инспектор ДПС.

4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, УКС съставя индивидуален план за кризисна интервенция.

5. Всеки, който работи в училище и има съмнение или информация за дете в риск може да подаде сигнал към ОЗД по местоживее на детето. Когато сигналът се отнася за дете в риск той може да бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно.

Съставил: УКС за справяне с насилието

ПРИЛОЖЕНИЕ

ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА: • Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари; • Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, измисляне на прякори.	На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас. При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. По изключение, ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са по-сериозни, ако се	Ситуациите от първо ниво не се регистрират.	1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подробно информиране за случилото се от всички участници. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на родител 4) Консултации - предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител -

• Форми на социален тормоз са например: подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. • Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.)	касае за насилие от страна на група към индивид или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.		намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите. 6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА	На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител	Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за	1) Верифициране на подозрение или откриване на

ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:	заедно с психолог или педагогически съветник,	ситуации на тормоз и се предприема	ситуация на тормоз.
• Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.	представител на координационния съвет и директор и задължително участие на родител.	случай.	2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
• Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди;	Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил	Възстановяване на щети при наличие на такива.	3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации с по-сериозни последици по преценка на класния ръководител
• Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация.	училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделите за закрила на детето.		заедно с психолога/педагогическия съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно, когато се отнася до случаи на сексуален тормоз,
• Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и	Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случай.		проявяващи се в подтикване или принуждаване към сексуални действия.

игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение.			4) Уведомяване на родител. 5) Консултации. 6) Мерки и действия - работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма. 7) Мониторинг на предприетите мерки и действия.
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА,	На трето ниво, по правило,	Ситуациите на тормоз от трето	1) Верифициране на подозрение или

КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА: • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване	уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза. Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да	ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и	откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участниците. 3) Уведомяване на родител. 4) Консултации-предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от
--	---	---	--

на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. • Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които нараняват други. • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. • Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове,	информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията. Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; включване на учениците в допълнителни програми, насочване към услуги в общността.	хармонизира дейностите.	страна на директора. 6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.
---	---	--------------------------------	--

форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография.			
---	--	--	--